

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 128

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 04. november 2025

Algus 14.00, lõpp 14.47

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Züleyxa Izmailova ja Lauri Laats

Kutsutud: Kliimaministeeriumi asekanstler Ivo Jaanisoo ja ringmajanduse osakonna tootjavastutuse ja ohtlike jäätmete valdkonna juht Piret Otsason (1. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööstusohutuse nõunik Maris Raudsepp (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et tänasel istungil vaadatakse läbi jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõule (676 SE) esitatavad muudatusettepanekud ning tehakse menetlusotsused.

Ivo Jaanisoo märkis, et ministeeriumi poolt esitatud neli ettepanekut komisjonipoolsete muudatusettepanekute tegemiseks on ajendatud EL-i elektroonika ja romude direktiivi ülevõtmisest, milles tehti muudatused tulenevalt kohtuotsusest. Elektroonikajäätmete tootjavastutus pole teatud kategooriates piisavalt selgelt ajaliselt määratud. Elektroonikaromude direktiivi ning patareide ja akude jäätmete direktiivi ülevõtmise tähtjad langevad kokku ning nende tootjavastutuse printsiibid on sarnased, mistõttu tehakse ettepanek lisada vastavad muudatused menetluses oleva eelnõu juurde. Põhilised muudatused on seotud tagasiulatuvate tootjavastutuse rakendusaegadega. Avatud reguleerimisala ehk avatud nimekirjaga elektroonikajäätmete tootjavastutus jõustus 15. augustil 2018. aastal. Tootjad peavad hüvitama kulud Euroopa turule toodud seadmete eest alates eelmainitud kuupäevast. Ajakohastatakse ka viide Euroopa standardile. Päikesepaneelid on eraldi välja toodud ja

nende tagasiulatuv tootjavastutuse kulude kandmise kohustus jõustus 13. augustil 2012. aastal. See kuupäev on enne, kui Eestisse hakati paigaldama suures mahus päikesepaneelide. Akumääruse kontekstis tehti sisuline muudatusettepanek, et digiplatvormidele sätestatakse õigus registreerida ennast tootjana ja täita tootjate eest laiendatud tootjavastutuse kohustusi. Muudatus on seotud tootjate ühenduse ja Kliimaministeeriumi vaidlusega. **Piret Otsason** lisas, et tegemist oli riigisisese vaidlusega. Tootjate ühendus tõi välja, et patareide tootjatena end registreerinud digiplatvormid ei täida patarei- ja akumääruse nõudeid, nimelt pole jäätmeseaduses välja toodud, et digiplatvorm võib võtta endale digiplatvormi kasutavate kauplejate eest vastutuse ning registreerida end tootjana ning tagada kauplejate eest laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmine. Kuna Eestis on kaks digiplatvormi registreerinud end tootjatena ja sõlminud lepingu tootjate ühendusega ning nad täidavad juba nõudeid, siis on vaja luua jäätmeseadusesse ka vastav võimalus. Muudatusega on digiplatvormidel võimalus kauplaid esindada. Tänu muudatusele on võimalik jälgida turule toodud koguseid ja tagatakse, et kolmandate riikide müüjad maksavad kinni turule lastud toodete käitluse. Digiplatvormil ja Eesti registril väheneb halduskoormus. **I. Jaansoo** sõnas, et regulatsiooniga antakse õigusi juurde ja täpsustatakse, millisest hetkest ostetud tooteid kulusid kandmata tagastada saab.

Piret Otsason ütles, et esimene muudatusettepanek on seotud digiplatvormiga, millega on õigus registreerida end tootjana ja täita oma kauplejate eest laiendatud tootjavastutuse kohustusi. Järgmised muudatused on seotud elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivi ülevõtmisega. EL-i kohtu otsus on välja toonud, et päikesepaneelide tootjatele ei kohaldu laiendatud tootjavastutus enne 2012. aastat. Paragrahvis 26² tuuakse välja kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulude kandmise kohustused. Paragrahvi lõikes 1 täpsustatakse aega, millal kohaldub kodumajapidamiste elektroonikaromude käitluse kulude kandmine päikesepaneelide ja avatud reguleerimisalas olevate elektroonikaseadmete tootjatele. Paragrahvi lõike 1 punktis 1 tuuakse välja, et päikesepaneelide tootjad ei pea kandma pärast 13. augustit 2005. aastat turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmekäitluse kulusid. Varasemalt on elektroonikaseadmete direktiiv ülesehitatud nõnda, et elektri- ja elektroonikaseadmete tootja peab tagama ka ajalooliste jäätmekäitluse. Kuna päikesepaneelidele tuli laiendatud tootjavastutus hiljem, siis enne seda ei saa tootjatelt kulude hüvitamist nõuda. Paragrahvi lõike 1 punktis 2 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud kodumajapidamiste päikesepaneelide puhul peab päikesepaneelide tootja kandma nendest tekkinud jäätmekäitluse kulud. Ehk päikesepaneelide tootja peab kandma alates 13. augustist 2012. aastast turule lastud kodumajapidamise päikesepaneelidest tekkinud jäätmekäitluse kulud. Paragrahvi lõike 1 punktis 3 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud avatud reguleerimisala elektri- ja elektroonikaseadmete tootja peab kandma kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmekäitluse kulud. Avatud kohaldamisala elektri- ja elektroonikaseadmete laiendatud tootjavastutus hakkas kehtima 15. augustil 2018. aastal. Sellest hetkest saab nõuda neilt laiendatud tootjavastutusnõuete kulude katmist. Kuupäevad tuleb seaduses ära märkida ja regulatsioon peab olema euroopaüleselt ühesugune. Paragrahvi lõikes 2 esitatakse uuesti kehtiv elektroonikajäätmekäitluse mõiste. Paragrahvi lõikes 3 sätestatakse, et päikesepaneelide tootjad ei pea rahastama 13. augustil 2005. aastal või enne seda turule lastud kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud elektroonikajäätmekäitluse kulusid. Tegemist on ajalooliste elektroonikajäätmekäitluskulude katmisega. Paragrahvi lõike 4 punktis 1 tuuakse välja, et päikesepaneelide tootjad ei pea kandma pärast 13. augustit 2005. aastat turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmekäitluse kulusid. Paragrahvi lõike 4 punktis 2 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide puhul peab päikesepaneelide tootja kandma nendest tekkinud jäätmekäitluse kulud. Ehk muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide tootja peab kandma alates 13. augustist 2012. aastast turule lastud päikesepaneelidest tekkinud jäätmekäitluse kulud. Paragrahvi lõike 4 punktis 3 tuuakse välja kuupäev, millest alates tuleb avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatel kanda muude kasutajate kui

kodumajapidamiste päikesepaneelidest tekkinud jäätmete käitluse kulud. Paragrahvi lõikes 5 esitatakse uuesti kehtiv lõige 2, kuid täpsustatakse, et see säte ei kohaldu päikesepaneelide puhul. Sättes tuuakse välja, et kui muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikajäätmed asendatakse uutega, kannavad jäätmete käitluse kulud vastava toote tootjad, välja arvatud päikesepaneelide tootja, toodete tarnimisel. See tähendab, et turul tegutsevad päikesepaneelide tootjad ei pea uute muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide müümisel võtma tasuta vastu kasutuselt kõrvaldatud mittekodumajapidamiste päikesepaneele, mis on turule lastud enne 12. augustit 2012. aastat. Ehk lõikes viis tuuakse välja asendamise üks-ühele põhimõte. Varem on kehtinud praktika, et uue elektri-elektroonikaseadme ostmisel saab vana seadme tasuta ära anda.

Päikesepaneelidele ei kohaldunud laiendatud tootjavastutus enne 2012. aastat ja päikesepaneelide tootjatelt ei saa nõuda üks-ühele üleandmist. Lõikes 6 sätestatakse, et enne 2005. aasta 13. augustit turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, tekkinud muude jäätmete käitluskulud kannab jäätmevaldaja. Kolmas ja neljas muudatusettepanek muudavad direktiivi viidet ja on normitehnilised. Päikesepaneelide muudatus on tehniline ja ei too kaasa täiendavaid mõjusid, sest tootjavastutus päikesepaneelidele kohaldub juba alates 2012. aastast ja avatud kohaldamisalale 2018. aastast. Seletuskirjas on välja toodud, et enne 2012. aastat toimus Eestis vaid üks liitumine ja selle päikesepaneelide jäätmekäitlus maksab kokku 49-89 eurot. Avatud kohaldumisalas tulid näiteks 2018. aastal Pariisis esmakordselt kasutusele Bolti elektritõukerattad ja 2020. aastal Tuule elektritõukerattad. Eesti elektri- elektroonikaseadmete kogumise sihtarvu (65%) on vaja saavutada, hetkel on kogumise sihtarv 40-42%. Kui tootjate ühendused koguvad kokku avatud kohaldamisala seadmed, siis nad kahju ei kanna ja neid saab kasutada kogumise sihtarvude saavutamisel. Kohalikes omavalitsustes pole kontrollimiseks mahtu ja negatiivne mõju tekib siis, kui seadmeid kogutakse kokku üle 100%. EL on algatanud Eesti elektri-elektroonikaseadmete kogumise sihtarvude mitte täitmise osas rikkumismenetluse.

Yoko Alender uuris, kas juba praegu kogutakse vastavaid seadmeid kokku ja muudatusega pannake see vaid seadusesse kirja. **Piret Otsason** kinnitas, et juba praegu kohaldub laiendatud tootjavastutus, ehk juba praegu kogutakse seadmeid kokku ja selguse huvides pannakse see seaduse tasemel kirja. Päikesepaneelide tootjatele on selgitatud laiendatud tootjavastutuse kohaldamist ja nad on liitunud tootjate ühendusega.

Rain Epler uuris, kas eelnõu reguleerib digiplatvorme nagu Temu ja Amazon ning kas Eesti tootja saab ka digiplatvormiga lepingu sõlmida. **Piret Otsason** vastas, et digiplatvormid on kolmandate riikide ja EL-i digiplatvormid nagu Temu, Amazon, Shein ja Zalando.

Yoko Alender küsis, kas sarnase olukorrani soovitakse jõuda ka pakendijäätmetega. **Piret Otsason** vastas, et digiplatvormi muudatus ei piira sätte laiendamist pakenditele. Kui pakendimäärus jõustub, siis on seal sees patareimäärusega sarnane nõue.

Mait Klaassen ütles, et turule toodava kauba eest peab tootja käitluskulud kandma laiendatud tootjavastutuse alusel. Ta küsis, kes vastutab kauba eest, mis on toodud turule enne vastavaid kuupäevi. Ta uuris, kuidas toimub arvutus 65% ringlussevõtu sihtarvude osas. **Piret Otsason** vastas, et enne 2012. aastat lasti turule väike kogus päikesepaneele. Olemas on kaks tootjate ühendust, üks võtab raha kohe ja teine võtab raha kohe või pärast, kui jäätmed tekivad. Päikesepaneelid muutuvad jäätmeteks 15-20 aasta pärast. Hetkel on Eestis üks päikesepaneelide jäätmekäitleja ja see ettevõtte on tulevikus nõus enda töötlusmetoodikat tõhustama. Päikesepaneelist saab väärtuslikke materjale, mida saab teisese toormena kasutusele võtta. Näiteks suudetakse Belgias ringlusse võtta 89% päikesepaneelide jäätmest. Tulevikus ei tohiks päikesepaneelide jäätmega probleeme olla. Järgmine aasta peaks tulema välja elektri- ja elektroonikaseadmete määruse ettepanek, kus hakatakse lähtuma kogu olemusringist ja võimalik, et nõutakse ka teisese toorme kasutamist uue toote tootmisel. **Ivo Jaanisoo** lisas, et EL-i tasemel on arutatud ka, et laiendada tootjavastutust ehitustoodetele,

kuid siis tekib raha seismise probleem. Päikesepaneelide regulatsiooni on hõlmatud ka teised elektroonikatooted ja raha seismise probleemi ei teki.

Yoko Alender lausus, et tootjavastutusorganisatsioon vastutab ringlussevõtu eest ja sellel eesmärgil kogub ta tootjatelt vahendeid. Alates 2012. aastast kogutakse vahendeid ka varem kasutusest kõrvaldatud elektroonikaseadmete jäätmete eest. **Piret Otsason** sõnas, et kui seade lastakse turule, siis esitatakse andmed automaatselt tootjavastutusorganisatsioonile, kes esitab arve laiendatud tootjavastutuse kohustuste täitmise eest, sh kogumise ja töötamise eest. **Y. Alender** ütles, et kui inimene ostab seadme, siis selles sisaldub ringlussevõtu tasu.

Tiit Maran uuris, et kui 2012. aastast varasemalt on vähe tooteid turule lastud, siis miks nähakse selle regulatsiooniga niivõrd palju vaeva. Ta küsis, kas võib tekkida segadus, kuna registreerimise võimalus on nii digiplatvormidel kui ka tootjatel. Ta küsis, mis saab olukorras, kus mõned digiplatvormid kasutavad uut võimalust ja mõned mitte. Ta uuris, miks tekib probleem, kui kokku kogutakse üle 100% elektri-elektronikajäätmeid. **Piret Otsason** vastas, et teemaga tegeletakse, sest tekkinud on päikesepaneelide kohtuvaidlus ja 2018. aastal tuli juurde avatud kohaldamisala ja Euroopa Komisjon lisas ka selle regulatsiooni. Hea on, kui digiplatvorm esindab tootjaid, kuna platvormil on parem ülevaade, mis riikidesse ja kui palju kaupa müüakse. Patareimäärusest tulenevalt on digiplatvormil kohustus nõuda kauplejatel nõuete täitmist. Laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmist on digiplatvormil lihtsam majandada. Temu on öelnud, et elektroonikaseadmete regulatsioonis ei ole toodud selgeid nõudeid digiplatvormile, mistõttu digiplatvorm ka nõudeid ei täida. Elektri-elektronikajäätmeid pole väga võimalik kokku koguda üle 100%, see hulk on suur ja see võiks teoreetiliselt tulla kuskilt laost, mis antakse korraga üle. Kokkukogumise sihtarvud pole kategooria põhised. Pigem on probleemiks, et lätlased ja leedukad käivad Eestist kriitilisi toormeid sisaldavaid elektroonikajäätmeid ostmas.

Yoko Alender uuris, kas kaupleja võib ise liituda tootjavastutusorganisatsiooniga. **Piret Otsason** vastas, et tootjavastutusorganisatsiooniga võivad liituda ka tootjad, sh kauplejad ning sättes on toodud välja, et digiplatvormil on võimalus registreerida end tootjana ja esindada tootjaid.

Rain Epler küsis, kust tulevad laiendatud tootjavastutuse jõustumise kuupäevad päikesepaneelide ja avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmetele. Ta uuris, kas ettevõtjad on võrdselt koheldud ja võimalik on luua digiplatvorm puhtalt jäätmekäitluse tagamiseks. **Piret Otsason** vastas, et kuupäevad tulevad EL-i direktiivist. **Yoko Alender** sõnas, et digiplatvorm ei saa võtta tootjavastutusorganisatsiooni kohustusi, vaid võtta saab liitumise kohustuse.

Yoko Alender pani hääletusele järgmised muudatusettepanekud:

1. Eelnõu §-i 1 täiendada pärast punkti 1 uue punktiga 2 järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:

2) paragrahvi 23 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1–102) artiklis 3 punktis i määratletud digiplatvormil, kes võimaldab tarbijatel sõlmida kauplejatega kauglepinguid, on õigus registreerida end tootjana ja täita oma kauplejate eest laiendatud tootjavastutuse kohustusi. Digiplatvorm peab esitama registreerimisel kauplejate nimed, kelle nimel laiendatud tootjavastutuse kohustusi täidetakse.“;

Selgitus: Lõikes 7 sätestatakse, et digiplatvormil on õigus registreerida end tootjana ja täita oma kauplejate eest laiendatud tootjavastutuse kohustusi. Laiendatud tootjavastutuse raames

peab probleemtoodete (nt elektri- ja elektroonikaseadmete, patareide ja akude) turule laskja registreerima end probleemtooteregistris ja tagama tema poolt turule lastud toodete jäätmete kogumise ja nõuetekohase töötamise. Laiendatud tootjavastutuse kohustusi peavad juba praegu täitma ka kaugmüüjad, sh digiplatvorme kasutavad kauplejad, kes müüvad laiendatud tootjavastutuse all olevaid kaupsid kaugmüügi teel sidevahendi kaudu otse kodumajapidamistele. 18. augustil 2025 hakkas kehtima uue patarei- ja akumääruse laiendatud tootjavastutuse nõuded. Uus määrus toob selgelt välja, et kaugmüüja peab täitma patarei- ja akumääruse laiendatud tootjavastutuse nõudeid. Lisaks sätestati nõue digiplatvormide pakkujatele. Digiplatvormide pakkujad, kes võimaldavad tarbijatel sõlmida tootjatega kauglepinguid, peavad saama kauplejatelt teavet selle kohta, millisesse tootjate registrisse nad on kantud, samuti nende registreerimisnumbri ja enesesertifitseerimise kinnituse, millega nad kohustuvad täitma patarei- ja akumääruses sätestatud laiendatud tootjavastutuse nõudeid.

Määruse jõustumisega tekkis Eestis olukord, kus digiplatvormid on registreeritud probleemtooteregistris tootjana läbi volitatud esindajana, kelleks on tootjate ühendus. Kuna digiplatvorme kasutab väga palju kauplejad, siis on digiplatvormid võtnud oma kauplejate eest vastutuse laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmise osas. Näiteks digiplatvormi Temu kasutab üle 80 000 kaupleja. Selline võimalus vähendab digiplatvormi ja tema kauplejate halduskoormust ning kiirendab registreerimise ja laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmist. Muudatus on vajalik, kuna hetkel puudub jäätmeseaduses konkreetne säte, mis lubab digiplatvormil võtta kaupleja eest laiendatud tootjavastutuse kohustused ning registreerida end tootjana ja määrata laiendatud tootjavastutuse kohustuste täitmiseks volitatud esindajana tootjate ühendus.

Selline muudatus on vajalik, kuna hetkel olemasoleva probleemtooteregistri maht ja ressursid on piiratud ning olemasolevasse registrisse saavad registreerida ainult Eestis asuvad isikud, st registreerimine on võimalik Eesti ettevõtetel ja Eestis asuva volitatud esindaja kaudu. Lisaks on ka Eestis asuva volitatud esindaja ressursid piiratud. Samuti peab arvestama, et olemasolev probleemtooteregister on arendatud selliselt, et turvalisuse nõuded oleks tagatud, mistõttu kolmandate riikide kauplejad ja digiplatvormid ei pääse registrisse.

Muudatused on vajalikud kuna tagavad õiglase konkurentsi ning võimaldavad vähendada Eesti kaupmeeste kulusid laiendatud tootjavastutuse all olevate toodete jäätmete kogumise ja töötamise osas. Eesti E-kaubanduse Liidu statistika kohaselt telliti 2024. aastal Eesti pakiautomaatidesse 17 miljonit pakki, ca 72% pakkidest olid pärit Eesti ettevõtetest ja 28% väljastpoolt Eestit. Väljastpoolt Eestit tulnud pakkidest 80% telliti Aasiast. Kaks kolmandikku tellijatest ostab selliseid kaupsid välismaistelt e-kaubandusplatvormidelt nagu „Temu“, „Aliexpress“, „Shein“. Ka Soomes sarnane võimalus digiplatvormidele loodud. Nimelt Soome regulatsioon sätestab, et digiplatvorm võib määrata Soomes asutatud volitatud esindaja, kes vastutab tema platvormil tegutsevate kauplejate laiendatud tootjavastutuskohustuste täitmise eest Soomes. Lisaks võib digiplatvorm sõlmida samal eesmärgil lepingu tunnustatud tootjavastutusorganisatsiooniga. Sama lähenemist kasutatakse ka Norras ja Rootsis.

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT konsensus: (Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

2. Eelnõu §-i 1 täiendada pärast punkti 11 (uues tekstis punkt 12) uue punktiga 13 järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:

„13) paragrahvi 26² tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

”(1) Elektri- ja elektroonikaseadmete tootja kannab tema tootest tekkinud ning kogumiskohta toodud kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulud:

1) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta

(ELT L 197, 24.07.2012, lk 38–71) I lisa sätestatud kategooriatesse kuuluvatest ning pärast 2005. aasta 13. augustit turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest;

2) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud alates 2012. aasta 13. augustist turule lastud päikesepaneelidest;

3) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL III lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest ning alates 2018. aasta 15. augustist turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmetest, mis ei kuulu nimetatud direktiivi I lisa reguleerimisalasse.

(2) Elektroonikaromud on elektri- ja elektroonikaseadmed, mis on käesoleva seaduse § 2 lõike 1 tähenduses jäätmed, sealhulgas kõik osad, alakoostud ja tarvikud, mis on toote osad selle kasutuselt kõrvaldamise ajal.

(3) Kuni 2005. aasta 13. augustini turule lastud ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL I lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, tekkinud elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulud kannavad ühiselt kõik kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad, kes nimetatud kulude tekkimise ajal turul tegutsevad. Tootjad kannavad kulud proportsionaalselt oma turuosaga vastavat liiki elektri- ja elektroonikaseadmete müügi turul.

(4) Elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad kannavad muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulud:

1) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL I lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest ning pärast 2005. aasta 13. augustit turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest;

2) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud alates 2012. aasta 13. augustist turule lastud päikesepaneelidest;

3) elektroonikaromude puhul, mis on tekkinud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL III lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest ning alates 2018. aasta 15. augustist turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmetest, mis ei kuulu nimetatud direktiivi I lisa reguleerimisalasse.

(5) Kuni 2005. aasta 13. augustini turule lastud ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL I lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, mis asendatakse uute samaväärsete või sama funktsiooni täitvate toodetega, tekkinud jäätmete käitlemise kulud kannavad kõnealuse toote tootjad toote tarnimisel.

(6) Kuni 2005. aasta 13. augustini turule lastud ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL I lisa nimetatud kategooriatesse kuuluvatest muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, tekkinud muude jäätmete käitlemise kulud kannab jäätmevaldaja.”;

Selgitus: Kuna §-s 26² tuleb teha arvukalt muudatusi, võetakse need kokku ühe muudatusena, vastasel juhul muutuksid iga üksiku lõike muutmise, viite asendamise ja uue lõike lisamise vormelid raskesti jälgitavaks.

Jäät-S-i § 26² lõikes 1 tuuakse välja kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulude kandmise kohustused. Lõikes 1 täpsustatakse aega, millal kohaldub kodumajapidamiste elektroonikaromude käitluse kulude kandmine päikesepaneelide ja avatud reguleerimisalas olevate elektroonikaseadmete tootjatele. Päikesepaneelid lisati direktiivi 2012/19/EL reguleerimisalasse 13. augustil 2012, paigutades need artikli 2 lõike 1 punktis a osutatud I ja II lisa 4. kategooriasse. Seega saab alates 13. augustist 2012 turule lastud päikesepaneelide tootjalt nõuda päikesepaneelide jäätmete käitluse kulude kandmist.

15. augustil 2018 lisati elektroonikaromude direktiivi avatud reguleerimisala, kuhu kuuluvad kõik elektri- ja elektroonikaseadmed, mida kasutatakse tõenäoliselt nii kodumajapidamistes kui ka mujal. Inglise keeles kasutatakse selliste seadmete jaoks terminit *dual use equipment*

ehk kahetise kasutusega seadmed. Need on nt valgustussüsteemid, kasutajaterminalid ja -süsteemid, tüübikinnitusega kaherattalised elektrisõidukid (tasakaaluliikurid, elektritõukerattad, elektrijalgrattad). Seega saab alates 15. augustist 2018 turule lastud avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatelt nõuda avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete käitluse kulude kandmist. JäätS-i § 26² lõike 1 punktiga 1 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti a säte. Elektri- ja elektroonikaseadmete tootja kannab pärast 13. augustit 2005 turule lastud elektri ja elektroonikaseadmetest tekkinud ja kogumiskohta toodud kodumajapidamiste elektroonikaromude jäätmekäitluse kulud, välja arvatud päikesepaneelide puhul. Päikesepaneelid lisati direktiivi 2012/19/EL reguleerimisalasse 13. augustil 2012, paigutades need artikli 2 lõike 1 punktis a osutatud I ja II lisa 4. kategooriasse. Kohtuasjas C-181/20 otsustati, et päikesepaneelide puhul ei rakendu laiendatud tootjavastutusest tingitud kulude kandmisele tagasiulatuva jõu põhimõte. Kohus otsustas, et päikesepaneelide tootjatelt ei saa nõuda laiendatud tootjavastutuse kulude kandmist tagasiulatuvalt ning päikesepaneelide tootjatelt saab nõuda päikesepaneelidest tekkinud elektroonikajäätmete käitluse kulude kandmist alates 13. augustist 2012. Kuna päikesepaneelide puhul jõustus laiendatud tootjavastutus 13. augustil 2012, tuuakse punktis a selgelt välja, et päikesepaneelide tootjad ei pea kandma pärast 13. augustit 2005 turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete käitluse kulusid.

JäätS-i § 26² lõike 1 punktiga 2 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti b säte. Punktis 2 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud kodumajapidamiste päikesepaneelide puhul peab päikesepaneelide tootja kandma nendest tekkinud jäätmete käitluse kulud. Päikesepaneelide tootja peab kandma alates 13. augustist 2012 turule lastud kodumajapidamise päikesepaneelidest tekkinud jäätmete käitluse kulud.

Päikesepaneelid lisati direktiivi 2012/19/EL reguleerimisalasse 13. augustil 2012, paigutades need direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis a osutatud I ja II lisa 4. kategooriasse. Kohtuasjas C-181/20 otsustati, et päikesepaneelide tootjatele jõustus elektri- ja elektroonikaseadmete tootjate laiendatud tootjavastutus 13. augustil 2012 ja alates sellest kuupäevast turule lastud päikesepaneelide eest saab nõuda päikesepaneelide tootjatelt päikesepaneelidest tekkinud elektroonikajäätmete käitluse kulude kandmist.

JäätS-i § 26² lõike 1 punktiga 3 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti c säte. Punktis 3 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud avatud reguleerimisala elektri ja elektroonikaseadmete tootja peab kandma kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete käitluse kulud.

15. augustil 2018 lisati elektroonikaromude direktiivi avatud reguleerimisala, kuhu kuuluvad kõik elektri- ja elektroonikaseadmed, mida kasutatakse tõenäoliselt nii kodumajapidamises kui ka mujal. Inglise keeles kasutatakse selliste seadmete jaoks terminit dual use equipment ehk kahetise kasutusega seadmed; need on nt valgustussüsteemid, kasutajaterminalid ja -süsteemid, tüübikinnitusega kaherattalised elektrisõidukid (tasakaaluliikurid, elektritõukerattad, elektrijalgrattad).

JäätS-i § 26² lõikega 2 esitatakse uuesti kehtiv lõige 11. JäätS-i § 26² lõikes 4 sätestatakse termin elektroonikaromu, mis vastab elektroonikaromude direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis e sätestatud terminile. Alakoost on osa, millel on oma tuvastatav funktsioon.

JäätS-i § 26² lõikes 3 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 12 lõige 4. Lõikes 3 sätestatakse, et 13. augustil 2005 või enne seda turule lastud kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, tekkinud elektroonikajäätmete käitluse kulusid rahastatakse ühe või mitme süsteemi kaudu, milles kõik tootjad, kes nende kulude tekkimise ajal turul tegutsevad, osalevad proportsionaalselt nende turuosaga seda tüüpi seadmete turul. Päikesepaneelide puhul tuleb arvestada, et Eestis neid enne 2005. aastat turule ei lastud. Päikesepaneelide kasutamine hoogustus 2012. aastal.

JäätS-i § 26² lõikes 4 tuuakse välja muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnaohutu kõrvaldamise kulude kandmise kohustused. Lõikes 4 täpsustatakse aega, millal kohaldub muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektroonikaromude käitluse kulude kandmine päikesepaneelide ja avatud reguleerimisalas olevate elektroonikaseadmete tootjatele.

JäätS-i § 26² lõige 4 punktiga 1 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti a säte. Lõike 4 punktis 1 sätestatakse, et elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad, välja arvatud päikesepaneelide tootjad, kannavad muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnohutu kõrvaldamise kulud, mis on tekkinud pärast 13. augustit 2005. Sätte kohaselt ei pea päikesepaneelide tootjad kandma pärast 13. augustit 2005 turule lastud päikesepaneelide muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektroonikaromude käitluskulusid. Päikesepaneelid lisati direktiivi 2012/19/EL reguleerimisalasse 13. augustil 2012 ehk alates 13. augustist 2012 saab nõuda päikesepaneelide tootjatelt muude kui kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kulude kandmist.

Direktiivi (EL) 2024/884 põhjenduspunkti 4 kohaselt tunnistas Euroopa Liidu Kohus (edaspidi EL-i kohus) kohtuasjas C-181/20 tehtud otsuses kehtetuks direktiivi 2012/19/EL artikli 13 lõike 1 osas, mis puudutab ajavahemikul 13. augustist 2005 kuni 13. augustini 2012 turule lastud päikesepaneele, põhjendamatult tagasiulatuva jõu tõttu. EL-i kohus leidis, et enne direktiivi 2012/19/EL vastuvõtmist jättis liidu seadusandja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ artikli 14 alusel liikmesriikidele valiku nõuda päikesepaneelidest tekkinud jäätmete käitlemisega seotud kulude kandmist praegustelt või varasematelt jäätmevaldajatelt või päikesepaneelide tootjalt või turustajalt. Seejärel kehtestas liidu seadusandja direktiivi 2012/19/EL artikli 13 lõikes 1 õigusnormi, mille kohaselt kannavad need kulud kõikides liikmesriikides tootjad, sealhulgas nende toodete puhul, mille tootjad olid turule lasknud juba direktiivi 2008/98/EÜ kehtivuse ajal. EL-i kohus leidis, et kõnealust õigusnormi tuleb käsitada tagasiulatuvalt kohaldatavana, mistõttu võib see rikkuda õiguskindluse põhimõtet, ning et kõnealune tagasiulatuvus muudab selle kehtetuks päikesepaneelide suhtes, mis on turule lastud enne direktiivi 2012/19/EL jõustumist. Direktiivi (EL) 2024/884 põhjenduspunkti 6 kohaselt tähendab EL-i kohtu otsus otseselt, et direktiivi 2012/19/EL artikli 13 lõiget 1 tuleks muuta nii, et see ei oleks kohaldatav muude kasutajate kui kodumajapidamiste sellistest päikesepaneelidest tekkinud jäätmete suhtes, mis on turule lastud ajavahemikul 13. augustist 2005 kuni 13. augustini 2012. Lisaks on EL-i kohtu otsuses esitatud kaalutlusi arvesse võttes vaja muuta direktiivi 2012/19/EL ka seoses selliste kodumajapidamiste päikesepaneelidest tekkinud jäätmete käitluse rahastamisega, mille suhtes kohaldatakse direktiivi 2012/19/EL artiklit 12, ning seoses muude elektri- ja elektroonikaseadmetega nii kodumajapidamistest kui ka muudelt kasutajatelt kui kodumajapidamistelt pärit jäätmete puhul, mis on päikesepaneelidest tekkinud jäätmetega võrreldavas olukorras.

JäätS-i § 26² lõige 4 punktiga 2 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b säte. Punktis 2 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud päikesepaneelide tootja peab kandma muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide jäätmete kogumise, töötlemise, taaskasutamise ja keskkonnohutu kõrvaldamise kulud. Kuna päikesepaneelid lisati direktiivi 2012/19/EL reguleerimisalasse 13. augustil 2012, peavad päikesepaneelide tootjad kandma alates 13. augustist 2012 turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide jäätmete käitluse kulud. Päikesepaneelide puhul tuleb arvestada, et Eestis neid enne 2005. aastat turule ei lastud. Päikesepaneelide kasutamine hoogustus 2012. aastal.

JäätS-i § 26² lõige 4 punktiga 3 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti c säte. Punktis 3 tuuakse välja kuupäev, millest alates turule lastud avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad peavad kandma muude kasutajate kui kodumajapidamiste vastavate elektroonikajäätmete käitluse kulud. Kuna avatud reguleerimisala lisati elektroonikaromude direktiivi 15. augustil 2018, peavad avatud reguleerimisala elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad kandma alates 15. augustist 2018 turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste avatud reguleerimisalas olevate elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete käitluse kulud. Päikesepaneelide puhul tuleb arvestada, et Eestis neid enne 2005. aastat turule ei lastud. Päikesepaneelide kasutamine hoogustus 2012. aastal.

JäätS-i § 26² lõikega 5 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 13 lõike 1 teine lõik. Lõikes 5 esitatakse uuesti kehtiv lõige 2, kuid täpsustatakse, et see säte ei kohaldu

päikesepaneelide puhul. Lõike 5 kohaselt kannab tootja enne 2005. aasta 13. augustit turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikajäätmete, välja arvatud uutega asendatavate päikesepaneelide käitluse kulud. See tähendab, et kui muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikajäätmed asendatakse uutega, kannavad jäätmete käitluse kulud vastava toote tootjad, välja arvatud päikesepaneelide tootja, toodete tarnimisel. See tähendab, et turul tegutsevad päikesepaneelide tootjad ei pea uute muude kasutajate kui kodumajapidamiste päikesepaneelide müümisel võtma tasuta vastu kasutuselt kõrvaldatud mittekodumajapidamiste päikesepaneele, mis on turule lastud enne 12. augustit 2012.

JäätS-i § 26² lõikega 6 võetakse üle elektroonikaromude direktiivi artikli 13 lõike 1 kolmas lõik. Lõikes 6 esitatakse uuesti kehtiv lõige 3, kuid täpsustatakse, et see säte ei kohaldu päikesepaneelidele. Lõikes 6 sätestatakse, et enne 2005. aasta 13. augustit turule lastud muude kasutajate kui kodumajapidamiste elektri- ja elektroonikaseadmetest, välja arvatud päikesepaneelidest, tekkinud muude jäätmete käitluskulud kannab jäätmevaldaja. Säte kohaldub seadmete puhul, mis lasti turule enne 2005. aastat (endisaegsed jäätmed, elektroonikaromu direktiivi artikli 12 lõige 4), välja arvatud päikesepaneelide puhul. Päikesepaneelide puhul tuleb arvestada, et Eestis neid enne 2005. aastat turule ei lastud. Päikesepaneelide kasutamine hoogustus 2012. aastal.

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT konsensus: (Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

3. Eelnõu §-i 1 täiendada pärast punkti 20 (uues tekstis punkt 22) uue punktiga 23 järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgnevate punktide numbreid:

„23) paragrahvi 26¹⁷ lõikest 1 jäetakse välja tekstiosa ”elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.07.2012, lk 38–71)”;

Selgitus: JäätS-i § 26¹⁷ lõikes 1 muudetakse direktiivi viidet. Tegemist on normitehnilise muudatusega, kuna eelnõuga tuuakse esmakordne EL õigusaktile viitamine juba JäätSi § 26² lg 1 p 1. Seega liigub esmakordne viide EL õigusaktile JäätSi §-i 26² lg 1 p 1 ning vastavalt HÕNTE § 29 lg 3 esitatakse JäätS-i §-s 26¹⁷ lg 1 üksnes viidatava õigusakti andja, akti liik ja number.

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT konsensus: (Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

4. Täiendada seaduse eelnõu § 1 punktiga 27, muutes eelnõu punktide numeratsiooni ja sõnastada see järgmiselt:

„27) seaduse normitehnilises märkusest asendatakse tekstiosa „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.07.2012, lk 38–71);“ tekstiosaga ”Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.07.2012, lk 38–71), muudetud direktiiviga 2024/884 (ELT L, 2024/884, 19.03.2024);“;

Selgitus: Muudetakse seaduse normitehnilist märkust, lisades elektroonikaromu direktiivi andmete juurde seda muutva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/884 andmed.

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT konsensus: (Yoko Alender, Rain Epler, Jüri

Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2025 (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

1.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

1.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 19.11.2025 (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (701 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender sõnas, et eelnõu esimene lugemine toimus 08.10.2025. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 22.10.2025 laekus üks muudatusettepanek Riigikogu liikmelt Rain Eplerilt.

Rain Epler ütles, et eelnõu säte oli sõnastatud selliselt, et ettevõtja kohustub teavitama inimesi õnnetuse korral, kuid leiti, et piisab sellest, kui teavitada Päästeametit. Seaduse säte ja mõte tuleks viia kooskõlla ja sellest on ajendatud ka muudatusettepanek. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et ettevõtja viib väljaspool oma ettevõtte territooriumi teavituse läbi Päästeameti kaudu, mitte ei ole kohustatud isikuid otse teavitama.

Maris Raudsepp sõnas, et muudatusettepanek on mõistlik ja aitab sätte kooskõlla viia Seveso direktiiviga. Siseministeeriumile ja Päästeametile samuti sobis muudatusettepanek.

Mait Klaassen märkis, et eelnõu seletuskirjas on nõue teavitada juhtunud õnnetusest ja et ümbruskonna peab sellel puhul sõitma läbi näiteks jalgrattaga. **Maris Raudsepp** täpsustas, et näiteks ammoniaagitehase suurõnnetuse korral ei minda jalgrattaga teavitama. Ohtlikke ettevõtteid on palju ja näiteks kütuseterminalide suurõnnetuste puhul on ettevõtetel olemas sireenipostid, kuid on ka väiksemaid ohtlikke ettevõtteid, näiteks äärealade väikesed tanklad. Seletuskirjas tuuakse välja erinevad variandid, aga kõige tõhusam on EE-alarm. **Yoko Alender** selgitas, et seletuskirjas on kirjeldatud kohalikku ohtu, mille korral tuleb teavitada kohalikke ja selleks võib kiireim viis olla ratas. **Tiit Maran** sõnas, et julgeolekusituatsioonides peab teisi teavitama iseendale ohutul viisil.

Jüri Jaanson küsis, kas muudatusettepanek välistab, et käitaja saab ise teavituse läbi viia ning alati peab seda tegema koostöös Päästeametiga. **Maris Raudsepp** vastas, et ettevõtte võib ise ohust teavitada ja 60 ettevõtet kasutavad enda sireeniposte.

Yoko Alender pani hääletusele järgmise muudatusettepaneku:

Eelnõu punkti 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) paragrahvi 24 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Ohtlikus ettevõttes või suurõnnetuse ohuga ettevõttes toimuva õnnetuse korral korraldab käitaja koostöös Päästeametiga viivitamata õnnetuse mõju piirkonda jäävate isikute õnnetusest teavitamise.““

Selgitus: Muudatuse eesmärk on täpsustada, et ettevõtja viib teavituse läbi Päästeameti kaudu, mitte ei ole kohustatud isikuid otse teavitama.

Rain Epler

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT konsensus: (Yoko Alender, Rain Epler, Jüri

Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2025 (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

2.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.11.2025 (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm).

3. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija